

BASKI KONTROL KARTI	
Tarih: 12/6/2000	
No:	145

2/351-5975/14427

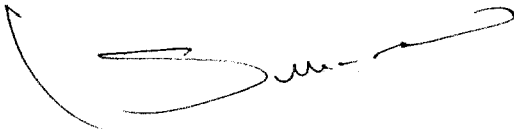
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

“Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” ile gerekçesi ilişikte sunulmaktadır.

Gereği saygıyla arz olunur. 05.05.2000

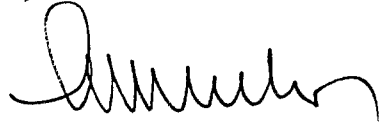

Ali ARABACI
Bursa Milletvekili

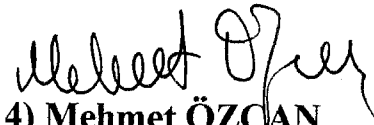
2) Namık Kemal ATAHAN

Hatay Milletvekili

3) Emin KARAA

Kütahya Milletvekili

4) Mehmet ÖZCAN

İzmir Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Türkiye, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilip, 2 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe giren “Çocuk Hakları Sözleşmesi”ni, 14 Eylül 1990’da imzalamış, 9.12.1994 günlü, 4058 Sayılı Yasa’yla (RG.11.12.1994-22138) uygun bulmuş ve sözleşmeyi 23.12.1994 günlü, 94/6423 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla “ihtirazi kayıt” koyarak onaylamıştır (RG.27.1.1995-22184).

İhtirazi kayıt, sözleşmenin 17, 29 ve 30.maddelerinde ifade edilen “azınlık” deyiminin 24.7.1923 tarihli “Lozan Anlaşması” hükümlerine ve ruhuna uygun yorumlama hakkı ile ilgilidir.

Bilindiği gibi, Anayasanın 90.maddesine göre “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir”.

Bu maddeye göre, imzalanan uluslar arası sözleşmeler, iç hukuk düzenine dahil olmuşlardır. Hatta, uluslararası bir sözleşme ile bir yasanın çatışması durumunda sözleşmeye üstünlük tanınacaktır.

Adı geçen Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 1.maddesine göre “çocuğun, uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır”.

Sözleşmenin 2.maddesine göre ise “Taraf devletler, bu sözleşmede yazılı olan hakları kendi yetkileri altında bulunan her çocuğa, kendilerinin, ana babalarının veya vasilerinin sahip oldukları ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin ~~tanır~~ ve taahhüt eder”.

Oysa, 7.11.1979 tarihinde kabul edilen 2253 Sayılı “Çocuk Mahkemeleri’nin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun” da (madde 6), çocuk sayılma yaşı 15 olarak kabul edildiği gibi, suçun niteliğine, zamanına, siyasal ve hukuksal rejimin biçimine göre hakların tanınmasına ya da tanınmamasına ilişkin hükümler yer almıştır (ÇMK.md.6/1-son).

Yasanın bu hükümleri açıkça Çocuk Hakları Sözleşmesine aykırıdır. Türkiye iç hukukunu usulüne göre onayladığı uluslararası sözleşmelere uydurma yükümlülüğü altındadır.

Diğer yandan, Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan 2253 sayılı yasa tasarısında yaş sınırı 18 olarak saptanmışken, TBMM’de bu 15’e indirilmiştir. Buna gerekçe olarak da ülkemiz gençlerinin coğrafi ve toplumsal nedenlerle erken olgunlaşması gösterilmiştir. Ancak, bu gerekçeyi haklı gösterecek bilimsel veriler bulunmamaktadır. Aksine, 15-18 yaşları arasındaki çocuklar, ergenlik döneminde bulunmaktadır ve bu dönemin kendine özgü bunalımları, çelişkileri vardır. Bu dönemde çocuk soyut düşünme yeteneğini kazanmıştır; olayları yetişkinler gibi görüp, değerlendirir. Fakat sorunlara çözüm bulmak için bilgisi ve deneyimi yeterli olmadığından yanılgıya düşebilir. Ayrıca, bu dönemde çocuk, yetişkinlerin değerlerini reddeder, davranışlarını eleştirir; kendi yaşlılarının aşırı derecede etkisinde kalır. Bu da onun toplumsal kurallara kolayca uymasını engeller. Dolayısıyla, bu yaşlar arasında olan çocukların da gelişim psikolojisi konumunda bilgi sahibi olan yargıçlardan kurulu ve çocuk hakkında inceleme yapabilecek uzmanların görev aldığı bir mahkeme tarafından yargılanması daha doğrudur. Ayrıca, TCK’na göre 18 yaşından küçük kimselerin cezasal sorumluluğunun tam olmadığı düşünülürse, Çocuk Mahkemesi Yasasında da buna paralel bir düzenleme yapılmasının zorunluluğu ortaya çıkar (Doç.Dr.Esin ONUR-Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu, 1983,Sh.18). Yasadaki eşitsiz uygulama ise yargı birliği, doğal hakim ve Kanun önünde eşitlik ilkelerine aykırı olduğu gibi çağdaş, evrensel hukuk anlayışına da aykırıdır.

Yeniden düzenleme, Türkiye’nin demokratikleşmesi için küçük ama önemli bir adım olacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde ile, Çocuk Mahkemelerinin kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 6.maddesi değiştirilerek, Çocuk Mahkemelerinin görev alanı,suçun işlendiği tarihte 18 yaşını bitirmeyen çocuk suçluları kapsayacak biçimde genişletilmekte ve bu çocukların işledikleri suç ne olursa olsun, ülkenin idari rejimi ne olursa olsun çocuk mahkemelerinde yargılanmaları öngörülmektedir. Böylece Çocuk Hakları Sözleşmesine uyum sağlanmaktadır.

Madde 2- Madde ile, değişiklik öngörülen yasanın 12.maddesinin kenar başlığı değiştirilerek, maddeye bir fıkra eklenmekte, eklenen bu fıkra ile 15 yaşını bitirip, 18 yaşını doldurmamış çocukların cezai sorumlulukları düzenlenmektedir.

Madde 3- Madde ile, 18 yaşını doldurmamış çocuklara verilen cezaların infaz şekli düzenlenmektedir.

Madde 4- Madde ile, değiştirilen yasanın 38.maddesinde yer alan 15 rakamı 18 rakamı ile değiştirilmektedir. Böylece yasada bütünlük sağlanmaktadır.

Madde 5- Madde ile, küçük çocuk sayılma yaşı 15'ten 18'e çıkarılmaktadır.

Madde 6- Madde ile, Kanunun geçici 1 inci maddesi değiştirilerek, çocuk mahkemelerinin tüm yurttaki kurulması için 5 yıllık süre öngörülmektedir.

Madde 7- Yürürlük maddesidir.

Madde 8- Yürütme maddesidir.

**ÇOCUK MAHKEMELERİNİN KURULUŞU,
GÖREV VE YARGILAMA USULLERİ HAKKINDA
KANUNUN BAZI MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

Madde 1- 7.11.1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 6- 18 yaşını bitirmeyen küçükler tarafından işlenen suçlarla ilgili davalara çocuk mahkemelerinde bakılır.

Çocuk mahkemeleri, bu Kanunda yazılı tedbirleri alır ve Kanunla verilen diğer görevleri yapar.

Madde 2- 7.11.1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 12.maddesinin kenar başlığı "18 yaşını doldurmamayan küçükler hakkındaki tedbir ve cezalar" biçiminde değiştirilmiş ve aşağıda yazılı fıkra eklenmiştir.

"Fiili işlediği zaman on beş yaşını bitirmiş olup da on sekiz yaşını doldurmamış olan küçükler hakkında 20 nci maddeye göre yapılan inceleme, ceza tertibini gerektirmiyorsa, mahkemece 10 uncu maddede yazılı tedbirlerden biri uygulanabilir.

Aksi halde haklarında aşağıda yazılı ceza tayin olunur.

1-İdam cezası yerine yirmi seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası;

2-Müebbet ağır hapis yerine on beş seneden yirmi seneye kadar ağır hapis cezası verilir.

3-Diğer cezaların üçte bire kadarı indirilir. Ağır hapis cezaları hapse çevrilir. Ancak, bu fıkranın tatbiki suretiyle hükmolunacak cezalar her fiil için on dört yıldan fazla olamaz.

4-Kamu hizmetlerinden yasaklılık ve genel güvenlik gözetimi altına alınma cezaları uygulanamaz. Bu hükümlülükler tekerrüre esas olamaz. İçtima halinde Türk Ceza Kanununun genel hükümleri uygulanır. Fiil işlendiği zaman on sekiz yaşını bitirmeyen ve yaptığı işin neticesini bilerek hareket ettiği

anlaşılamayan sağır-dilsizlere ceza verilemez, bunlar hakkında 10 uncu maddede yazılı tedbirlerden biri uygulanır”.

Madde 3- 7.11.1979 tarihli ve 2253 Sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 36.maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 36- Suçu işlediği zaman 11 yaşını bitirmiş olup da 18 yaşını bitirmeyen küçüklerin cezaları çocuk islahı veya çocuk cezaevlerinde çektirilir. Bunlar hakkında, çocuklara ait cezaların infazına ilişkin diğer kanunlar ve tüzüklerin bu kanuna uygun olan hükümleri de uygulanır.

Madde 4- 7.11.1979 tarihli ve 2253 Sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 38.maddesinin 1 inci fıkrasında yer alan 15 rakamı 18 olarak değiştirilmiştir.

Madde 5- 7.11.1979 tarihli ve 2253 Sayılı Çocuk Mahkemeleri Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 41 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 41- Bu kanundaki küçük deyimi suçu işlediği tarihte henüz 18 yaşını bitirmemiş kimseleri kapsar.

Madde 6- 7.11.1979 tarihli ve 2253 Sayılı Çocuk Mahkemeleri Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun Geçici 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Geçici Madde 1- Çocuk Mahkemelerinin bütün yurttaki kuruluşu ve bu Kanunda yazılı müesseseler bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 5 yıl içinde tamamlanır.

Madde 7- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 8- Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

